

Hopkinsova akcija končala relifno krizo v Illinoisu

Federalna relifna administracija nakazala pet milijonov dolarjev za nasičevanje brezposelnosti. Governor Horner dobil zagotovilo, da bo državna relifna administracija deležna federalne podpore do 15. avgusta. Okrajne relifne uprave obnovile poslovanje

Chicago, 25. maja. — Robert Dunham, načelnik illinoiske komisije, je naznanil, da danes vsi okrajni relifni centri, odprti so bili zaprti skoraj dve dni, odprti in pričeli delovati v druge potrebščine, 200,000 brezposelnim reve-ki so na relifni listi.

radno navodilo, naj illinois-relifna mašinerija obnovi funkcije, je vseboval tele-gram, katerega je governor postal Dunham iz Clea-land, O. kjer je konferiral s L. Hopkinsom, načelnikom federalne relifne administraci-je. Hopkins je zagotovil go-vo, da bo država takoj za pet milijonov dolarjev iz federalne sklada, ker je dr-žavna legislatura sprejela načrt za zvišanje kupčijskega dav-ka na tri odstotke. Na konferenci je Hopkins tudi izjavil, da bo država prejema-ri iz federalne blagajne 15. avgusta. Po tem datumu mora Illinois prevzeti svoj del v smislu Hopkinsovega načrta, ki zagotavlja nadaljnjo pomoč iz federalnega sklada.

Uradni bodo že danes pričeli izplačevati denarja v državnih bankah, kar bo zvišanje kup-čijske davka stopilo v velja-vo. S. Reynolds, tajnik relifne komisije, je po-je prejel instrukcije od Dunhama, brzojavno stil okrajne relifne uprave, odprto urade in uposle oseb-je bilo začasno odlovlje-je. Uradni bodo že danes pričeli izplačevati denarja v državnih bankah, kar bo zvišanje kup-čijske davka stopilo v velja-vo.

Uradni bodo že danes pričeli izplačevati denarja v državnih bankah, kar bo zvišanje kup-čijske davka stopilo v velja-vo. S. Reynolds, tajnik relifne komisije, je po-je prejel instrukcije od Dunhama, brzojavno stil okrajne relifne uprave, odprto urade in uposle oseb-je bilo začasno odlovlje-je. Uradni bodo že danes pričeli izplačevati denarja v državnih bankah, kar bo zvišanje kup-čijske davka stopilo v velja-vo.

Uradni bodo že danes pričeli izplačevati denarja v državnih bankah, kar bo zvišanje kup-čijske davka stopilo v velja-vo. S. Reynolds, tajnik relifne komisije, je po-je prejel instrukcije od Dunhama, brzojavno stil okrajne relifne uprave, odprto urade in uposle oseb-je bilo začasno odlovlje-je. Uradni bodo že danes pričeli izplačevati denarja v državnih bankah, kar bo zvišanje kup-čijske davka stopilo v velja-vo.

Uradni bodo že danes pričeli izplačevati denarja v državnih bankah, kar bo zvišanje kup-čijske davka stopilo v velja-vo. S. Reynolds, tajnik relifne komisije, je po-je prejel instrukcije od Dunhama, brzojavno stil okrajne relifne uprave, odprto urade in uposle oseb-je bilo začasno odlovlje-je. Uradni bodo že danes pričeli izplačevati denarja v državnih bankah, kar bo zvišanje kup-čijske davka stopilo v velja-vo.

Uradni bodo že danes pričeli izplačevati denarja v državnih bankah, kar bo zvišanje kup-čijske davka stopilo v velja-vo. S. Reynolds, tajnik relifne komisije, je po-je prejel instrukcije od Dunhama, brzojavno stil okrajne relifne uprave, odprto urade in uposle oseb-je bilo začasno odlovlje-je. Uradni bodo že danes pričeli izplačevati denarja v državnih bankah, kar bo zvišanje kup-čijske davka stopilo v velja-vo.

Uradni bodo že danes pričeli izplačevati denarja v državnih bankah, kar bo zvišanje kup-čijske davka stopilo v velja-vo. S. Reynolds, tajnik relifne komisije, je po-je prejel instrukcije od Dunhama, brzojavno stil okrajne relifne uprave, odprto urade in uposle oseb-je bilo začasno odlovlje-je. Uradni bodo že danes pričeli izplačevati denarja v državnih bankah, kar bo zvišanje kup-čijske davka stopilo v velja-vo.

Mrzlična gradnja letal v Angliji

Vlada se hoče zavaro-vati pred sovražnimi napadi iz zraka

London, 25. maja. — Velika Britanija je pričela izvajati svoj program obrambe v zraku. Lord Londonderry, letalski mi-nister, je izjavil, da mora Anglija v prihodnjih dveh letih potrojiti število bojnih letal. Zaeno je naslovil apel angleški mladini, naj se prikladi v letal-sko službo.

To je bil odgovor Nemčiji, ki je nedavno naznanila, da hoče imeti enako oboroženo silo v zraku kot Anglija. Londonderry je dejal, da Anglija ne bo do-pustila, da bi jo katerakoli dr-žava prekorsila v zračni obram-bi.

Vlada je odprla v Londonu in drugih mestih urade, ki bodo zbirali prostovoljce v letalsko armado. Lordu Weiru, ki je v svetovni vojni nadziral gradnjo vojaških letal, je bilo poverje-je izvajanje programa obram-be v zraku.

Weir je naznanil, da bo v pri-hodnjih par mesecih Anglija zgradila 1500 bojnih letal prvega reda in potrebuje 2500 no-vih pilotov in 25,000 izurjenih delavcev. Mladim ljudem v starosti 18 do 25 let, ki imajo potrebno izobrazbo, je obljubila letno plačo \$1625 do \$1900, ako se prikladijo v letalsko armado. Izurjeni piloti bodo prejeli takoj v začetku letno plačo ti-si-ko dolarjev, pozneje pa jim bo zvišana na \$1300.

Z ozirom na Hitlerjev mirov-ni program, ki ga je pred nekaj dnevi naznanil v parlamentu, bo Anglija vodila konstrukcijo letal tako, da jo lahko vsak čas prekine, če dobi zagotovilo, da bodo isto storile Nemčija in dr-žave. Možnost je, da bo sklicana angleško-nemška kon-ferenca, kateri bi sledila sploš-na konferenca zainteresiranih držav, na kateri se bo sklepalo o omejitvi oboroževanja v sploš-nem. Sedanja situacija ne ka-že na uspeh take konference, ker Francija pritiska na Angli-jo, naj odkloni nacistični mirovni program in nadaljuje z oboro-ževanjem.

Kuba uveljavila "odprto delavnico"

Havana, Kuba, 25. maja. — Kubanska vlada je s posebnim dekretom legalizirala "odprto delavnico" v vseh industrijah. Department dela je naznanil, da ne more nihče siliti delavcev, da bi postali člani unij in delav-skih sindikatov. Delodajalci i-majo v smislu dekreta prosto roko pri najemanju delavcev in se jim ni treba ozirati na to, če so člani unije ali ne.

Nadaljnje obsodbe pastorejv v Nemčiji

Berlin, 25. maja. — Tukaj-šnja sodišča so večerj obsodila nadaljnjih pet protestantovskih pastorejv in tri katoliške du-hovne v zapor od šestih mesecev do enega leta na obtožbo, da so kritizirali nacistične institucije in Hitlerjevo vladu.

Velika rudarska stavka v Belgiji

Vlada v nevarnosti padca

Bruselj, 25. maja. — Nad 15-000 rudarjev v belgijskih pre-mogovnih distriktih je zastav-kalo za zvišanje mezde. Stavka nima podpore drugih delavskih unij, toda kljub temu je nevar-nost, da bo nadaljnjih 100,000 delavcev prizadetih. Okrajne oblasti apelirajo na vlado, naj posreduje in pritisne na premo-govne družbe, da bodo zvišale mezde.

V stavkovnem okrožju so bi-le večerj velike demonstracije, v katerih so sodelovale tudi že-ne in otroci rudarjev. V neka-terih krajih je prišlo do ostrih spopadov med policijo in stav-karji in mnogo oseb je bilo ran-jenih.

Pet socialističnih ministrov v Zeelandovi vladi, katere so stavkarji označili za izdajalce delavskih interesov, bo najbrž resigniralo. Nevarnost je tudi, da bodo vsi člani kabineta resignirali, ako se bodo pridru-žili stavki rudarji v distriktu Charleoi.

Petnajst rudarjev, ki so se zabarikadirali v nekem premo-govniku, je policija z metanjem solzne prisilila, da so prišli na površje.

Nacistična Nemčija ste-rilizirala 56,000 oseb

Berlin, 25. maja. — Justični minister je večerj naznanil, da je bilo do 31. decembra sterili-ziranih 56,244 moških in žensk. Reporterji so po tem naznanilu hoteli izvedeti, če je bilo to šte-vilo ljudi steriliziranih, odkar je zavezni zakon vstopil v ve-ljavno, ali samo v l. 1934, toda nacistična vlada je takoj prepo-vedala časopisju objavo poročil o tej stvari in odklonila odgovo-re na vprašanja. Med distrik-ti, ki ima največje število ope-racij, je Dresden na prvem me-stu, na drugem pa Berlin. V prvem je bilo 8290 oseb sterili-ziranih, v drugem pa 6550. Zak-on določa, da se morajo vse slaboumne osebe obeh spolov in kronični pijanci podvreči steri-lizaciji.

ANGLEŠKO-FRAN-COSKI ULTIMAT MUSSOLINIJU

Zahtevajo, da mora pri-stati na intervencijo v sporu med Italijo in Abesinijo

KONFERENCA MALE ANTANTE

Zeneva, 25. maja. — Italijan-ski diktator Mussolini je danes odgovoril na ultimati, ki sta mu ga poslali Anglija in Francija v zvezi z njegovim sporom z Abesinijo. V svojem odgovoru pravi, da sprejme intervencijo Lige narodov, da se poravna konflikt, zaeno pa je odklonil zahtevo, naj Italija preneha s koncentracijo vojaštva ob meji afriške države. S tem je bila nevarnost vojne v vzhodni Af-riki začasno odvrnjena in ka-kor kaže ne bo Mussolini ure-ničil svoje grožnje, katero je iz-rekel pred nekaj dnevi, da bo Italija izstopila iz Lige narodov, če se bo slednja vmešala v italijansko-abesinaki konflikt.

Zeneva, 25. maja. — Velika Britanija in Francija sta pod-vzeli odločno akcijo z namenom, da prisilita diktatorja Musso-li-nija na odgoditev nameravane militaristične okupacije Abesi-nije.

Vesilsi sta naslovili Musso-liniju ultimati, na katerega mo-ra odgovoriti v 24 urah in pove-dati, če bo pristal na to, da Liga narodov poseže v spor med Ita-lijo in Abesinijo. Ako bo od-klonil intervencijo, tedaj ga bo Liga narodov javno obsodila. Mussolini je že prej naznanil, da bo Italija rajši izstopila iz Lige nego se podvrkla interven-ciji. V tem slučaju bošta Fran-cija in Anglija riskirali dogo-vor enotne fronte z Italijo, ki je bil sklenjen v Štresi pred ne-kaj tedni.

Anthony Eden, predstavnik Anglije, in Pierre Laval, fran-coski zunanji minister, sta po-slala ultimati Mussoliniju po ne-uspešni konferenci z italijan-skim delegatom baronom Aloisijem, ki je odklonil vsako in-tervencijo.

(Dalje na 3. strani)

Delavske demon-stracije v N. Yorku

Green zahteva podalj-šanje zakona obnove

New York, 25. maja. — Or-ganizirano delavstvo bo mobiliziralo vso svojo ekonomsko silo, da tako prisili kongres na po-daljšanje zakona obnove za na-daljnji dve leti in sprejetje Wagnerjevega načrta, ki določa odpravo kompanijskih unij. To izjavo je podal na velikem shodu newyorških delavskih unij, ki se je vršil v Madison Gardnu, William Green, predsednik A-meriške delavske federacije.

Shoda se je udeležilo nad 20-000 unionistov, ki so navdušeno pritrjevali Greenovim besedam in izjavam drugih delavskih vo-diteljev. Green sicer ni omenil splošne stavke, s katero naj bi delavstvo izvajalo svoje za-hteve v slučaju, da bi druge me-tode ne bile uspešne, toda imel jo je v mislih, ko je dejal, "da kadar delavstvo čuti, da kon-gres in sodišča stojijo na poti, da delavci ne morejo izvajati upravičenih zahtev, tedaj je čas za mobiliziranje vseh naših moči v boju, v katerem mora delavstvo izvajati svoje pravice. Poleg svoje ekonomske moči mora delavstvo mobilizirati tudi svojo politično silo in tako prisiliti člane kongresa, ki zanikajo delavske pravice, na kapitulacijo."

Delavske organizacije so spre-jele tudi resolucijo, v kateri za-htevale od kongresa sprejetje Blackovega načrta, ki določa u-veljavljanje trideseturnega de-lovnega tedna v vseh industrijah.

Moskovski odmev na Hitlerjev govor

Sovjetski tisk pravi, da hoče Nemčija izoli-rati nasprotnike

Moskva, 25. maja. — Sovjet-ska Rusija je preko svojega ti-ska odgovorila na Hitlerjev mi-rovni program, ki ga je predlo-žil v svojem govoru v nemškem parlamentu. Pravda in Izvesti-ja sta odprto obdolžili Hitlerja neiskrenosti in da hoče Nem-čija izolirati svoje sovražnike, da bi jih potem lahko strla. Urad-ni tisk poudarja, da nedavno sklenjeni pakti med Rusijo, Francijo in Čehoslovakijo so edina garancija za ohranitev evropskega mira, dočim Hitler-jev mirovni program vsebuje le prazne besede.

Karl Radek, čigar članki obič-ajno reflektirajo uradno mne-nje, se v Pravdi norčuje iz Hit-lerja, ki je v svojem govoru dejal, da bo Nemčija ustavila gradnjo podmornic, če bodo isto storile druge države. "Hitler prav dobro ve," piše Radek, "da Italija, Francija in Japonska ne bodo pristale na to, zaradi tega lahko podaja take izjave." Izvestija piše, da nacistična Nemčija laže pomoči pri Angli-ji, Japonski, Finski in Poljski, da bi te države kooperirale z njo v slučaju, da se zaplete v vojno s sovjetsko Rusijo.

Mesto odglasovalo za občinsko plinarno

Austin, Minn. — Tukajšnji prebivalci so pri posebnih vo-litvah z veliko večino glasovali, da mesto kupi plinarno, ki jo operira Interstate Power Co. ali pa zgradi novo, če je družba ne bi marala prodati. Mesto že la-stuje in obratuje vodovod in električno centralo in je s tem prihranilo mnogo denarja dav-koplačevalcem. V kampanji za zgraditev občinske plinarne so bili zlasti aktivni farmer-labo-riti.

POGAJANJA MED RUDARJI IN MAG-NATI V ZASTOJU

Lewis zapretil s stavko, če ne bodo operatorji podpisali pogodbe

ZAHTEVAJO SPRE-JETJE GUFFEYJE-VEGA NAČRTA

Washington, D. C., 25. maja. — Pogajanja med reprezentanti rudarske unije UMWA in ope-ratorji glede sklenitve nove po-godbe, ki naj bi nadomestila staro, ki je potekla 1. aprila, so bila večerj prekinjena. Stara pogodba je bila začasno podalj-šana na pritisk Rooseveltove administracije, kar je povečalo kontuzijo.

John L. Lewis, predsednik UMWA, je večerj ponovno izja-vil, da ne bo šel noben član nje-gove unije na delo 17. junija, ako ne bodo operatorji podpisali nove pogodbe pred tem datu-mom. Eksekutivni svet rudar-ske unije se bo ponovno sestel na izredni seji prihodnji pon-delek, na kateri bo diskuziral, "kaj se bo zgodilo po 16. juniju." Na tej seji bodo tudi pre-dloženi načrti glede oklica sploš-ne stavke v industriji mehkega premoga.

Rudarska unija zahteva uza-konitev načrta za stabiliziranje premogovne industrije, katerega je predložil kongresu sena-tor Guffey iz Pennsylvanije. Mala skupina operatorjev je na-klonjena temu načrtu, večina pa mu nasprotuje. Slednja zahteva podaljšanje pravilnika za premogovno industrijo za na-daljnji dve leti.

Vsi operatorji na polju meh-kega premoga, ki imajo pogod-be z rudarsko unijo, se bodo v pondeljek sestali v Washingto-nu, da slišijo poročilo svojega meznega komiteja, ki je vodil pogajanja s predstavniki rudar-jev.

Unijska pogodba za vso pre-mogovno industrijo bazira na takozvanem appalachijskem do-govoru. Na zahtevo predsedni-ka Roosevelta je bila podaljšana od 1. aprila do 16. junija, ker se je pričakovalo, da bo kongres do tega časa rešil zakonodajo, ki se nanaša na industrijo meh-kega premoga. Ker Guffeyjev načrt še vedno leži na polici, ni verjetno, da bi kongres tako kmalu rešal to zakonodajo, ker ima pred seboj veliko števi-lo drugih važnih zakonskih na-črtov. Med temi je osnutek za podaljšanje zakona obnove za nadaljnji dve leti, ki bo nedvom-no izzval dolge debate.

Trije ruski roparji obsojeni v smrt

Moskva, 25. maja. — Trije voditelji roparske skupine, ki je vdrla v neko trgovino v Tu-li, v moskovskem predmestju, in jo oropala, so bili večerj obso-jeni v smrt in takoj po obsodbi eksekutirani. Pet drugih članov roparske skupine je sodišče po-slalo v zapor od enega do dvaj-set let.

Sodnik odklonil pre-mestitev obravnave

Jackson, Cal.—Sodnik Cami-netti je odklonil apel glede pre-mestitve obravnave proti štirim rudarjem, ki so obtoženi umora v zvezi z nedavnimi izgre-di, v katerih je bila ena oseba ubita. Obramba je utemljila apel z iz-javo, da obtoženci ne bodo de-ležni nepristranske obravnave v tem okraju, katerega imajo pod kontrolo organizacije vigilan-tov, ki terorizirajo prebivalce.

Dolga roka zveznega vrhovnega sodišča. (Narissal Jerger.) — Federated Pictures

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodnina: na Zdravstveno drvarstvo (Istvan Chicago) in Kanada \$6.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta, \$0.50 na mesec. V Sloveniji: \$7.50 na leto, \$2.50 na pol leta, \$1.25 na četrt leta, \$0.625 na mesec.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cienzo \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Čene oglaševanja po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenarodnih članov ne vrnejo. Rokopisi literarne vsebine (artikli, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slovenski, če je pridobil poštino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom: PROSVETA, 1657-49 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

"Izvoljena" ljudstva

Menda vsako ljudstvo na svetu se je v neki dobi svojega zgodovinskega razvoja smatralo za "izvoljeno". Bilo je prvo, največje in poklicano, da vodi in uči druga ljudstva. Vsako ljudstvo je bilo središče sveta in ta svet je bil le okoli njega in zaradi njega; imelo je svoje pesniško-romantično preteklost, napolnjeno z junaki in bogovi, in iz te mistične preteklosti je kipelava vera v sijajno bodočnost. To ni bila vera v lastno silo in zmoglost, temveč vera v izredne milosti in dajatve, ki prihajajo od zunaj.

To je bilo v dobah primitivnega, barbarskega človeštva. Tipična slika "izvoljenstva" iz tega veka je judovsko ljudstvo. To ljudstvo divjih pastirjev, ki je vandralo po obronkih vročih pustin Male Azije in severnozgodnje Afrike ter živelo v neprestanih bojih in mizernih razmerah, je naravno potrebovalo močne vere v bodočnost. Judje so romali iz sužnosti v sužnost, iz trpljenja v trpljenje, in če ne bi bili imeli močne vere v neusmiljenega, krvoločnega in ljubosumnega boga Jehovo, ki se samo njim razodeva, ki se samo za nje brige, vsa druga ljudstva pa sovražni in pokončava, in ki jim je obljubil, da bodo oni kraljevali vsemu svetu — ali bi bili sploh vredni obstanka in krutega boja za obstanek?

Ortodoksní Judje še danes verujejo v svoje "izvoljenstvo", toda zadnjih dvatisoč let ga morajo deliti s kosmopolitskim krščanstvom. Krščanski Rim, otrok in naslednik največjega paganskega imperija v starem veku, je prevzel od Judov Jehovo za svoje božanstvo in legendarne judovske očake za svoje preroke, obenem je pa monopoliziral vodstvo "kraljevstva Jehove" in Judje so bili porinjeni v zadnjo klop. Krščanski Rim sicer izpoveduje na papirju le "duhovno vladno", toda v realnosti je bilo drugače in še danes je v praksi drugače. Odkar je krščanska cerkev s krvavo silo zavladovala v Rimu, je neprestano vztrajala in še danes vztraja, da postane najvišja oblast na svetu kot gospodar nevidnega Jehove.

Po zadnji svetovni vojni se je pojavil fašizem — moderna klica starodavnega "izvoljenstva". Res je, da fašizem kaže v svojem ospredju nacionalno in kulturno, ekonomsko in socialno "poslanstvo" in "poklicanost", hoče pa biti totalitaren, to je vseobsežen, italijanski fašizem se ponaša z veličino starega Rima, s tisočletno italijansko kulturo, ker pa je v Rimu sedež katolicizma, se je fašizem kaj kmalu zvezal s papežem in postavil cerkev za svoj motor propagande. Italijanski fašizem je hkratu katoliški fašizem (ne glede na to, kako katoliški zunaj Italije zanikajo to dejstvo). Fašistična Avstrija je le kopija Italije.

Vse drugače pa je s Hitlerjevim fašizmom v Nemčiji. Nemški naciji imajo drugačne interese od Mussolinijevega in Pijevega "poslanstva", zato sanjajo, da imajo prednost pred črnuharskim "izvoljenstvom". Oni so veliko več! Oni izpovedujejo zase "čisto arijsko raso" in ta rasa je poklicana, da vlada svet. (Kakšna gorastna bajka je čisto arijsko znanstvenega stališča, o tem ne bomo danes razpravljali.) S kultom arijske rasi so naciji opravičili teror nad Judi, toda primorani so bili storiti korak dalje. Judovstvo je podlaga krščanstvu — in to je poročilo kontradiktorno nacijo gibanje za germaniziranje krščanstva. Krščanstvo mora dobiti germanske korenine, da bo "čisto arijsko".

Kako daleč pojdejo naciji, predno se docela osmešijo, nas ne zanima. Iz teh kratkih potopisov "izvoljenstva" v starih in današnjih časih nam mora biti jasno, da je to bolezen primitivnega, otroškega človeštva, ki ima lahko svoje dobre strani za obstoj posameznih ljudstev, ni pa danes nikakor več opravičljiva, razen če hočemo priznati, da je človeštvo še vedno otrok.

Razvoj je prinesel na površje mednarodne, splošne vrednote, po katerih se morajo danes meriti posamezna ljudstva, ne pa več po njihovi veri ali narodni posebnosti. Te vrednote so moderna znanost na vseh poljih in praktični rezultati te znanosti. Nobeno ljudstvo, noben narod ni v tem pogledu nič bolj in nič manj "izvoljen" ali "poklican" (v resnici ni nikdar bil) kakor vsak drugi. Socialna pravičnost pa zahteva, da imajo vsa ljudstva in vsi posamezniki enake prilagoditve za sodelovanje v proizvodnji dobrin in pridobivanju znanja ter praktičnih rezultatov znanja, ki morajo služiti vsem enako.

Vsako in vsaka skupina, ki se naglašala kult "izvoljenstva" in "rasnega prvenstva", sili nazaj v barbarizem, v dobo sušnega človeškega pobalnatva.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Pojavi fašizma

Menominee, Mich. — Malo je še ljudi, ki se zavedajo, a kakšno naglico se nam bliža velika nesreča fašizma. Tisti, ki imamo odprte oči in ušesa, se tega dobro zavedamo ter z grozo in žalostjo gledamo na pojave, ki vidimo kako je druga stran nevedna, ali pa se tega celo veseli.

Naselbina Menominee, ki ima komaj 13 tisoč prebivalcev, ima fašistično organizacijo že par let. Imenuje se Knights of Columbus. Uradniki te organizacije razumejo ta posel, kako je treba pridobiti več članstva. Razume se, da v nazadnjaški naselebin kot je ta, je žetev vedno dobra. Uradniki prireajo enkrat na teden prosto večerjo, ki jo servirajo vsaki osebi, katera jih hoče poslušati. Govori se veliko in vedno o enem in istem. Največ se udiha po rdečkarjih in radikalcih. Rezultat je zanje vedno dober. Poslušalec in zanimanja je veliko. Pri tem sodelujejo ameriški legionarji in katoliška cerkev.

Da ima cerkev vedno svoje prste zraven, kjer je treba stati na straži, da se ne ukrade v naselebin kakšna napredna misel, je samo po sebi razumljivo. Saj je vendar ona tista, ki ima vedno prvo besedo in tudi zadnjo. O tem se bo in se je prepričal vsakdo, ki je ali bo kdaj tukaj živel.

Nekaj milj od mesta, v kmečki okolici, kjer živim tudi jaz, se nahaja katoliška cerkev že dolgo časa, toda njeni farani, ki so različnih narodnosti, večinoma siromašni kmetje, niso imeli stalnega duhovnika, ampak je hodil iz mesta vsako nedeljo izvrševati cerkvena opravila neki drugi duhovnik. Pred par leti pa so si farani zaleli stalnega duhovnika in ga tudi dobili. Postavili so mu hišo za \$8,500, seveda na upanje. Ta duhovnik je pravi mojster v striženju svojih ovac. Sicer pa bi mene to prav nič ne bolelo, če se bi on držal le svojega posla. Ampak ta človek je postal v tej okolici pravi diktator v vseh ozirih. S svojim strupenim jezikom je ustrašoval celo one, ki so bili dosedaj do cerkve precej mrzli, tako da so se mu priklonili do tal, da jih lahko ovije okoli svojega prsta. In kako udriha po onih, ki se mu še niso podali (četudi nas je jako malo)!

Ne bom opisoval na drobno njegovih manevrov, navedel bom le eden slučaj. Neko nedeljo je prišel k meni rojak in mi potopil o stvari, ki jo je slišal v cerkvi. Rekel je, kar je danes župnik govoril na prižnici, da je že od sile. Rekel je, če bi on (župnik) srečal osebo, ki cerkve ne spoštuje, si bi, predno bi ji prožil roko, dal čk tobaka v usta ter si pljunil v roko, prej ko mu bi segel v roko. Komentar k temu ni potreben.

Stvar je torej taka, da kdor hoče tukaj živeti, se je ali se bo moral dotičnemu duhovniku podati, ker v nasprotnem slučaju bo imel okrog sebe same sovražnike, zakar bo poskrbel za dični župnik. Taki osebi, ki se bo temu diktatorju upirala, bosta na razpolago dve poti: podati se ali pa pobrati žila in kopita.

Jaz sem se odločil za drugo, kajti verjeti v laži mi ni mogoče, da bi pa igral hinavca, tega tudi ne morem. Veliko bom moral vsled tega žrtvovati, vse moje življenske prihranke, ki niso majhni, ali tako mora biti in nič drugače.

Bile so za napredno stvar doprinešene že velike žrtve. Žrtve so danes in žrtve bodo v bodoče, dokler si socializem ne bo osvojil vsega sveta!

Chas. Kramer.

Novice iz farmerske naselebine

Willard, Wis. — Baš sedaj smo najbolj zaposleni. Sejemo in orjemo ter opravljamo druga dela na polju in krog doma, pa tudi v drugih ozirih ne dremamo, nikomur pa se noče pisati.

Letos kaže, da bo malo bolje, ni pa še toliko bolje, da se bi šli v Washington Rooseveltu zahvaliti, kot so to storili oni, ki so na jugu bombaž podorali in za to dobili lepe nagrade. Mislim, da iz Wisconsin se ni šel zahvaliti

nihe, ker se tudi nima za kaj. Če pa bi kdo šel, bi se mu šel zato, ker je iz Danske pustil importirati v treh mesecih šest milijonov funtov sira in masla, tako da je cena našim izdelkom padla.

Mi farmerji smo res čudna stvar. Če imamo kaj za prodati, moramo kupca vprašati, koliko nam da, kadar gremo kaj kupiti, pa moramo spet vprašati, koliko zahteva. Zato pa je resnična ona o farmerju, ki je koruzo okopaval z mulcem in je med potjo premišljeval, kdo je na boljsem, mulc ali farmer. Misli si je tak: Ti mulc imaš štiri noge, jaz pa samo dve. Delava oba skupaj. Kadar si bos, ti moram kupiti štiri čevlje ali podkve, zato pa moram jaz bos drasti. Kadar pa dozor koruza, jo farmer ves znojen slači ali luči, mulc se pa lepo spreha krog ograje in kadar se mu zljubi, pogleda čez ograjo v svet ter se prav špotljivo zareži iha-ha in si misli: en del koruze je moj, dva dela pa jo boš moral dati bankirju, četrti del pa je zate in za vso tvojo družino.

Toda to še ni vse! Kadar mulc erke, ga zakopjem ali pokopjem in njegovega trpljenja je konec. Mene pa čaka še najhuje na "onem svetu", ker mi pripovedujejo, da me bodo cvrli in pekli na ražnju. In kdor zna dobro speči jagnjetino na ražnju, bo prav lahko dobil to delo.

V soboto večer, dne 1. junija, priredi tukajšnje pevsko društvo znano opereto ali spevoigro "Kovačev študent" v treh dejanjih, v angleščini pa tudi komično opereto "Cynthia's Strategy".

Dne 19. maja smo obhajali srebrno poroko rojaka Mike Kruca in njegove soproge. Bilo je vsega dovolj. Zelimo jima vse, kar si sama najbolj želita.

Matt Bombach.

Organizacija brezposelnih

Milwaukee, Wis. — Tukajšnja organizacija brezposelnih ne odobrava besed Karla Marksa "delavci vsega sveta, združite se", ampak dela baš nasprotno. Pogleda je iz svoje šrede najbolj poštene in neustrašne ljudi s tem, da jih je nahrnila z boljše. Njenim voditeljem je vsaka oseba boljše, ki se ne sramuje izraziti svojega mnenja in ki se odprto bori proti sedanjemu kapitalističnemu sistemu za delavske pravice.

Lokal brezposelnih št. 17, h kateremu spadam, je imel prošlo zimo dve prireditvi, prvo s kartno zabavo in drugo s plesom, kateri bi morali prineseti v našo blaginjo vsaj sto dolarjev dobička. Pa je pripravljali odbor vse zapravil in poleg tega pa še napravil dolg, ki ga je predložil lokalni plačilec s pripombo, da smo s prireditvami napravili zgubo. Seveda je to

pazročilo razne argumente, ki so prinesli na dan mnogo smrdljivega in nepoštenega.

Sam sem bil priča na prireditvi, ko so točili pitjačo, ne da bi jo kdo plačal, kar pa je bilo drugih dohodkov, so jih pa dajali vsak v svoj žep. Potem smo sklenili, da se uvede preiskava in krivci kaznujejo po zaslugi. Na čelo preiskovalnega odbora smo postavili dokaj agilno članico, pod imenom miss Zapletar, ki je kmalu našla krivce ter njih imena objavila na seji, zraven pa povedala, da so denar zapili in kupili gasolin za avto, da so se okrog vozili. Toda baš zato, ker je Zapletarjeva povedala resnico in objavila njih imena, so začeli proti nji rovariti in jo obtoževati, da je komunistka in kot taka nima pravice biti v naši organizaciji. Toliko časa so rovarili in netili, da je izstopila iz organizacije. Najprej so se je hoteli iznebiti z glasovanjem, kar pa jim ni uspelo, kajti na njeni strani je bila velika večina. Zato so pa nadaljevali proti nji z nepoštenim rovaranjem toliko časa, da je končno sama izstopila.

Razume se, da so vzeli na piko tudi druge poštene in odkrite ljudi, češ, da so komunisti. Pri njih je namreč vsakdo komunist, ki se drzne pošteno in odkrito izraziti svoje mnenje, "kot tak pa nima prostora v naši organizaciji", so rekli.

Potem je nekdo na seji centralnega odbora predlagal, da se izključijo iz organizacije vsi komunisti, kar je bilo tudi sprejeto. Zatem je predsednik dotične seje, ki se je vršila 13. maja, naznanil, da je centralni komitej sprejel predlog, da se izobčijo iz organizacije vsi komunisti, narkar so vsi oni člani, ki so bili obdolženi za komunizem, vstali in odšli iz dvorane. Člani, ki niso bili navzoči in ki se jim je to početje zastudilo ter so simpatizirali z izobčenimi, so pa sami pustili organizacijo. Torej poštene ljudi in pravi borilci za delavske pravice so izobčeni iz organizacije, čezlerji so pa ostali v nji.

Tako se dogaja med delavstvom v teh resnih časih, ko dviga fašizem svojo krvoločno glavo vedno višje. Mesto da se bi delavstvo združevalo in pripravljalo za pogin fašizma, pa se razdvaja!

Se bo trpelo delavstvo še, dokler se bo tako kosalo in kavalo med seboj! Kar sem tu napisal, je resnica in je dobro, da pride v tisk; morda bo kaj pomagalo v bodoče k boljsemu združevanju delavstva.

Joseph Ule.

Poročilo iz zahvala

West Allis, Wis. — Dasiravno sem že dolgo let pri SNPJ z vso družino, vendar sem za njegovo glasilo napisal le malo dopisov. Tudi sedaj ne bom pisal o delu, ker je še vedno na mrtvi točki, četudi število piščancev napoveduje povratek prosperitete, ki se bo baje nekega lepega dne priklatala izza onega

Prizor iz prvomajskih demonstracij v nacistični Nemčiji, ktere je odredila Hitlerjeva vlada.

Senator Bronson Cutting, ki je bil nedavno ubit v letalski nesreči.

pravilničnega ogla. Upajmo, da se bo, saj upanje nič ne stane.

Na 19. maja naju je prijatelj povabil, naj greva z njim in njegovo ženo pogledat njegovo zemljišče, če bi bilo pripravno, da bi naš social. klub na njem priredil piknik. Po kratkem obotavljanju smo se odpeljali s prijateljevim avtom, nazajgrede pa se ustavili pri F. Kralju, da se malo okrepčamo. Kralj nas je povabil, naj gremo pogledat njegovo novo dekorirano dvorano. Čim smo vstopili, je zaorilo iz številnih grl "Surprise," nakar so sledile čestitke k 25 letnici najinega zakonskega življenja. Dvorana je bila polna, skoro vsi člani kluba so bili navzoči in tudi člani angleškega kluba, med njimi tudi župan Baxter, soc. alderman in angleški konzul. Vse je bilo v družini in mnogo prijateljev. Navzoč je bil tudi prijatelj iz Chicaga z družino, kateri je bil tudi na najini poroki pred 25 leti ter več drugih. Mize so bile obložene z običajnimi dobrotami, mi smo se pa zabavali do treh zjutraj.

Nimava besed, s katerimi se bi vam, dragi prijatelji, primerno zahvalila, posebno onim, ki so se toliko s to prireditvijo žrtvovali. Pripravljeni smo prijaznost vrtniti po naših močeh. Najskrenejša zahvala!

Anton Yamnik in soproga.

Razne vesti

Rifflon, Pa. — Večina dopisnikov prične s poročilom o delavskih razmerah, zato bom tudi jaz. Z delom gre tudi pri nas zelo počasi. Tukajšnji rovi obratujejo po dva dni v tednu. Kolikor delamo, delamo le na besede naših voditeljev in to le do 16. junija.

Kaj bo po 16. juniju, bomo videli potem. Po mojem mnenju bodo že zopet zmazali kakšno pogodbo, da bodo spet nas delavce nekoliko pristrigili na eno ali drugo koncu. Da, za življenske potrebe je vedno premalo.

Zadnjič sem čital, da sta nekje dva stavila, kateri bo več pojedel. Po mojem bi bila bolj na mestu stava, kdo bo manj pojedel, če pomislimo na sedanje delavske razmere. Poznam človeka, ki si večkrat ob nedeljah privoščilo število piščancev z raznimi prikukami, potem pa ves teden pije le vodo.

Društvo št. 63 SNPJ priredi piknik dne 29. junija na zelenem hribčku na znani Shusterjevi farmi. Društvo se priporoča za obilno udeležbo, mi pa bomo ob priliki poset vrtni, kakor smo to že storili. Obenem pa se apelira na vsa sosednja društva, da ne prireajo svojih piknikov na isti dan. S tem boste ustregli sebi in nam. Odbor ima zelo dobro navodila.

Obenem naj omenim, da čitam v dnevniku Prosveti vtise iz življenja slovenskega priseljence, ki jih piše Frank Kroll, doma iz Plemberka, v stopski fari. Njegovi vtisi so precej zanimivi, posebno za one, ki se radi selimo. Tudi jaz bi lahko marsikaj zanimivega napisal iz mojih doživljanj in morda tudi bom; tu sem že 29 let in doma blizu Plemberka, Stopiče. Morda se Krollom pozna.

John Srebrnak, 63.

Najzanesljivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

Kdo ne mara načrtnega gospodarstva

V dobi, ko je produkcija narasla zaradi nične izpopolnitve, ko je na svetu milijoni lavcev, nameštencev in inteligentov brez ha, ko je blaga mnogo, dasi ga človeštvo niti za bedno preživljanje, bi bilo nujno trebno povedati načrt, kako se naj gospodarstvo uredi, da mineta kriza in glad, da blago primerne cene in da ga bodo konzumi mogli prejemati pod pogoji, ki so v stanstvariti na svetu boljše socialne razmere.

Vsak pameten človek, ki ve, da je človek samo sebi namen, to je, da je človek vrnjo za svoj rod, bi rekel, da je treba ukreniti.

Socialisti so izdelali tak program temeljevali. Priznavajo ga tudi znanstveni gospodarski teoretiki. Socialisti pa prda je problem načrtnega gospodarstva v gospodarskih krogov in konzumentov, poleg kapitalistov tudi stvar delavcev, mšencev, kmetov in obrtnikov ali vsega drugega ljudstva.

Kapitalistom in finančnikom pa taka ne diši. Zato so postavili namesto načrta gospodarstva nov "gospodarski program izključuje sodelovanje delovnih plasti na in celo kontrolo državnih uprav nad gospodstvom. Samo sami med seboj naj odločijo gospodarstvu v svojih podjetniških javnih organizacijah, ne da bi delovno ljudstvo a žarna uprava smela sodočlati in nadzirati pitalistično gospodarstvo v javnem interesu. Niti produkcije niti prometa s produkti sme nihče kontrolirati, da gospodje kapital nadljujejo svojo izkoriščevalno politiko tirajo človeštvo v propast.

Seveda so tudi vlade kapitalistične in morejo protiviti tem zahtevam kapitala. bi bila njih naloga, da ščitijo vse držav enako, socialno, kulturno in politično.

S človeškega stališča je to postopanje pitala neumljivo. Zakaj kriza je na vrh Ce ne pridejo državniki do uvidenosti, vprašanje načrtnega gospodarstva treba diti v splošnem interesu, tedaj bo morda kmalu morala pisati zgodovina o črni dobi pitalističnega poloma, ki jo ni zakrivil kapitalizem, ampak tudi nemodri politični državni krmiljarji po civiliziranem svetu.

Za nas je načrtno gospodarstvo se v aktualen problem. Z vso vehemenco se b di v bodoče socialistično gibanje zavzema ta problem, dokler žmaga.

Brez načrtnega gospodarstva in brez lovanja delovnih slojev pri ureditvi tega šanja ni rešitve. Egoistični, vse uničujoči pitalizem mora dati mesta umu in pamti — D.

Zarki smrti

Med mnogimi žarki so žarki kratkih ki naglo ubijajo bakterije ter druga rastlinska in živalska bitja. Ti žarki sp v skupino ultravijoličnih žarkov in ker ko pogubni, so dobili ime "žarki smrti", kril jih je učenjak Schumann. Vedno kaže, da zadostuje, da se le malo izpostavlja v njih in že ubijejo ti žarki druge živih bitij, kakor malo daljši ali malo žarki. Dr. Wright iz ameriškega poljedelja departamenta in dr. McAlister s Smitha instituta v Washingtonu sta dognala, da 3000 Angstromov dolgi žarki, to so tisti, po svoji dolžini se približujejo najkrajši vidnim ultravijoličnim žarkom, ne postajejo jajčeca parazitskih črvov. Krajši pa tem jajčecem že zelo nevarni, posebno dveh dolžin valov, namreč 2804 in 2850. Med temi leže žarki nad 2600 in izpod 2600 ki so razmeroma malo škodljivi. Zadostuje, da se izpremeni dolžina vala samo kaj sto milijontink centimetra (1 Angstroma stomilijontinka centimetra) in to se o življenju in smrti v mikroskopičnem svetu.

Drobna bitja, ki jih zadenejo ultravijolični žarki, poginejo skoraj hipoma, če žarke baš razlože. Živa gmoja pri tem plozivno razpade tako, da vse bitje razizgine. Zanimivo je, da isti žarki, ki po čajo jajčeca parazitskih črvov, človeka ali jim vrstam živali ne škodujejo posebno se bo dalo morda koristno izrabi v medicini. Solnce izžareva neprestano zelo mnogo njih žarkov, ki pa ne dosežejo naše zemlje, jih skoraj popolnoma absorbira zrak. Ne mammo okrog zemlje značne plasti, bi ne živeti najbrž nobeno bitje na zemlji. Pri akusih dobivajo "žarke smrti" iz umetnih lobjnih virov.

Arktično rastlinje

Danska raziskovalca brata Persilda, ki po nalogu kanadske vlade v petletnem potovanju čredo 3000 severnih jelenov k Eskim ob reki Mackenzie, se lahko ponašata se z velikim znanstvenim delom. Med drugim vanjem sta proučila in nabrala 30.000 arktičnih rastlin, ki jih bosta sedaj objavila posebnih knjigi. To je največja zbirka polarnih rastlin, kar jih je kdaj kakšna znanstvena pedicija prinesla s seboj.

Potovanja danske ekspedicije severnih nov so se udeležile tudi pri laponski ekspediciji kodo Eskime učile, kako se te živali lože je za Eskime velikega pomena, kajti od ne bodo več obiskovale lakote, ki so bile nekdaj vedno ločnih metod z modernimi orozjem. Ekspedicija je uspešla tudi v pregledu, kajti izmed 3000 živali jih je 2000 no prispelo na cilj.

Maksim Gorki:

MATI

SOCIALEN ROMAN

Neka ženska je prinesla vedro vode in je začela ječe in vzdihuje umivati Ribinovo obličje. Njen tenki, žalobni glas se je zapletal v Mihajlove besede, da jih mati ni razumela. Množica kmetov je stopila s komisarjem naprej in nekdo je glasno zaklical:

— Dajte voz za arestanta, hej! ... Kdo je na vrsti?

Potem se je oglašil komisar, kakor da je užaljen:

— Udariti te smem, a ti mene ne, ne moreš, ne smeš ... govedina!

— Kaj? Kdo pa si ti? Ali si Bog? — je zakričal Ribin.

Cela kopa neglasnih in neskladnih klicev je zadušila njegov glas.

— Ne prepričaj se, strček! Ta gospod je oblast!

— Ne jezite se, blagorodje! ... Saj ni pri zdravi pameti ...

— Molči, čudak! ...

— Takoj te odpeljejo v mesto ...

— Tam več veljajo zakoni ...

Kriki množice so mirili, prosili, zivali se v nejasen šum, vse je bilo brezupno, žalobno. Policaja sta odvedla Ribina pod pazduho po stopnicah in vsi trije so izginili za vratmi. Kmetje so se počasi razhajali po trgu in mati je videla, da je modrooki mušik namenjen k njej in da jo izpod čela ogleduje. Noge so ji zatrepetale pod koleno — utrujeno čustvo osamelosti ji je stiskalo srce in slabosti so jo obhajale.

— Zdaj ne smem proč! — si je mislila. — Ne smem!

Krepko se je oprijela držaja in čakala.

Komisar je stal na stopnicah glavarstva, mahal z rokami in govoril z očitajočim, brezbarvnim glasom:

— Bedaki, psi! Ne da bi razumeli, se vtikate v te stvari ... v državne posle! Govedine! Zahvaliti me morate, na kolena pasti pred me za stran moje dobrote! Če hočem, pojdete vsi v ječo ...

Dve desetini kmetov je stalo s čepicami v rokah in poslušalo ... Stenilo se je, oblaki so se spustili nižje ... Modrooki je dospel do stopnic in vzdihnil dejal:

— Tako je pri nas ...

— Da-a ... je tiho odgovorila mati.

Odkrito jo je pogledal in vprašal:

— S čim se pečate?

— Spice kupujem od bab ... in platno ...

Kmet ji je počasi pogladil brado. Potem je obrnjen proti glavarstvu, dejal leno in tiho:

— Tega pri nas ni ...

Mati ga je gledala odzgor dol in čakala trenotka, da bo lahko odšla v izbo. Kmetov obraz je bil zamišljen, lep, oči otožne. Širokopleči in visoki mož je bil odet v kaftan, gosto pokrit z zaplatami, v čisto, katunasto srajco, rdeče hlače z domačega platna in s čizmi na bosih nogah ...

Mati je olehčano vzdihnila. Nenadoma ga je brez prevdanka, po čudnem nagonu vprašala:

— Ali lahko prenočim pri tebi?

Vprašala je in vse v njej se je napelo: mišice in kosti. Vzdihnila se je ogledujoč kmeta. V glavo pa so ji šinile bolee misli.

— Nikolaja Ivanoviča spravim v pogubo ...

Pase ne bom videla ... dolgo! ... Tepli me bodo!

— Prenočiš lahko ... Ampak moja koča je tesna ...

— Nisem razvajena! — je dejala mati brez premisleka.

— Lahko, lahko! — je ponovil kmet in jo meril s pozornim pogledom.

Stenilo se je in v temi so njegove oči blestele hladno, obraz njegov je bil zelo blede. Mati je dejala potihoma, kakor da bi tekla s hriba novzdol:

— Takoj pridem ... a ti ... vzemi moj kovček ...

— Dobro ...

Svoj kaftan je zapel in dejal potihoma:

— Glej, voz gre ...

Na stopnicah urada se je pokazal Ribin z uklanjenimi rokami, glavo in obraz obvezan z nečim sivim.

— Zbogom, ljudje krščanski! — je zadonel njegov glas v hladu večernega mraka. — Išči te resnico, ščitite jo, verujte človeku, ki vam prinese čisto besedo, ne smilite se sami sebi zavoljo resnice! ...

— Molči, pes! — je zakričal odnekod komisar. — Stražnik, poženi konje, tepec!

— Kaj se naj vam smili? Kakšno pa je vaše življenje? ...

Voz se je premaknil. Na vozu sede med dvema policajema je Ribin zamolklo kričal:

— Zakaj umirate od gladi? Potrudite se za svobodo, ona vam da kruha in resnice ... Zbogom, ljudje krščanski! ...

Šum koles, topot konj in komisarjev glas so objeli njegove besede, jih prevpili in zadušili.

— Končano! — je dejal mušik in zmajal z glavo; obrnil se je k materi in potihoma nadaljeval: — Posedite se kratak čas na postaji ...

takoj se vrnem ...

Mati je odšla v izbo, sedla za mizo pred samovar, vzela v roke kos kruha, ga pogledala, položila počasi nazaj na krožnik. Ni se ji hotelo jesti, pod srcem je zopet rasel občutek slabosti. Pred njo je vstalo obličje modrookega kmeta — nekam čudno, brez konca — in ji zbuvalo nezaupanje. Ni hotela misliti naravnost, da jo izda, a ta misel je vznikla v njej in z vso težo, topo in nepremično ležala na njenem srcu.

— Opazil me je! — si je mislila leno in brez moči. — Opazil ... uganil ...

Dalje se misel ni razvijala, temveč je utonila v trudni pobitosti.

Plaha tihota, ki se je skrivala za oknom, je sledila šumu; razodela je v selu nekaj pritajenega in prestrašenega, poostila v prsih čustvo osamljenosti, napolnila dušo z mrakom, sivim in mehkim kakor pepel.

Dekle je vstopilo v izbo, obstalo na vratih in vprašalo:

— Ali prinesem vrtnje?

— Ni treba ... Ne ljubim se mi ... Krik in vik me je spravil v strah ...

Dekle je pristopilo k mizi pripovedujoč tiho, a vznemirjeno:

— Kako ga je komisar bil! ... zraven sem bila, pa sem videla ... vse zobe mu je odkrušil ... kri bljuje, gosto, temno kri! ... Oči sploh nima, da-a. Smolar je ... Stražmojster leži tam pri nas ... popolnoma pijan, pa hoče le še vina ... pripoveduje, da jih je bila cela tolpa ... a bradati da je bil najstarejši ... hetman ... tri sto so jih ujeli ... a eden jim je ubežal ... in tudi učitelj so ujeli, da-a ... da-a Ta je bil tudi z njimi ... V Boga ne verujejo in druge pregovarjajo ... da oplenijo cerkve ... kakšni so! Nekaterim naših kmetov se je smililo, drugi pa so govorili — le pobite jih, te hudice! ... Kako hudobni so pri nas kmetje — o-j-oj!

Mati je pozorno poslušala naglo pripovedovanje, hoteč zadušiti svoj nemir in razpršiti bridko pričakovanje. A dekletke je bilo veselo, da jo je kdo poslušal, in je vse živahneje pripovedovalo:

(Dolje prihodnjič.)

kega rojaka iz Minnesote ter ga v kratkem času prejela ter zanj plačala okrog \$38. Kotel je bil seveda cenejši, toda nabralo se je bilo dosti stroškov s pošiljanjem. Ko sva enkrat imela kotel na domu, je bilo vse v redu za kuhanje prepovedane pijače. Samo čakati je bilo treba nekaj dni, da je bila brozga v sodih pripravljena za kuhanje.

Naročila sva tudi pol tone premoga, in ko ga je voznik pripeljal, sva mu ukazala, naj ga razloži v barako zadaj za hišo. Baraka je bila vsa razkopana in sploh strehe ni imela.

Večkrat sva šla v prometni del mesta in se zamudila večasih tudi pozno v noč. Ko se neke noči vrneva domov, sem opazil, da je premog izginil. Neznani uzmovci so ga ukradli. Izustila sva nekaj gorkih besed na račun tatov, toda s tem nama ni bilo nič pomagano. Jezo sva le nekoliko ublažila, ampak premoga nisva dobila nazaj.

Naslednji dan sva naročila drugi voz premoga, toda ga nisva dala več razložiti v barako, pač pa sva ga spravila v hišo. Nekaj sva ga shranila pod posteljo in nekaj v kuhinjo, samo da nama ni preveč prostora vzela. Ko sva imela premog spravljen v hiši, sva bila brez skrbi.

V najeti hiši sva živovarila in si pečala, čestokrat sva pa tudi obiskala znanega rojaka-butle-

garja, kamor sem že prej zahajal. Dnevi so nama hitro potekali in prav kratkočasno je bilo v družbi, ki se je shajala pri rojaku. Rozika, katero sem že omenil v tem spisu, je pridno stregla v "gostilni" in natakala male kozarčke in jih podajala gostom. Borič se je kmalu zaljubil v njo, kajti Rozika se je znala kretati na take načine, da je goste pritegnila nase in jim čimveč prodala pijače. S svojim vedenjem je hotela tudi Boriča bolj pritegniti, da bi trošil za pijačo, toda Borič ni bil pijanec in slični triki so mu bili že znani. On se je enostavno zaljubil vanjo, kar je bilo za Roziko še večji uspeh. Borič je pravočasno ugotovil, da se je vjel na limanice in zato ga je trenutno vsa ljubezen minila.

Na najino brozgo, ki se je močila in "pacala" v sodih, je bilo treba čakati več dni. Bilo je v zimskih dneh in mešanica v sodih se ni hotela tako hitro izpremeniti v alkohol. Baš pred dnevom, ko sva mislila začeti s kuhanjem, so v najini odsotnosti vdrl v hišo možje postave, zaplenili so mešanico in jo odpeljali na smetišče. Ko sva se vračala domov in opazila polno ljudi okrog hiše, nisva hotela iti naravnost v roke policiji. Od daleč sva opazovala njeno početje, ko je razbijala opremo in pohištvo. Boljše obleke na sredo nisva imela doma, kajti nadejala sva se, da se kaj takega lahko pripeti, zato sva jo hranila pri nekem krojaču v mestu.

Po razdejanju najinega doma sva šla nazaj v mesto ter si najela sobo v hotelu. Po razgovoru sva prišla do prepričanja, da se je treba lotiti poštenega dela, ker v začetni butlegariji ni bilo sreče. Obratno sva vrgla v stran nekaj denarja še prej, ko sva napravila kakšen dobiček. Potem sva se razšla. Borič je imel namreč sestro, ki je z možem živela nekje v Idaho. Jaz sem še ostal v mestu in stikal po pisarnah, da si najdem kakšno delo. Parkrat sem šel vprašat za delo v neko rudniško pisarno, pa so me vselej odslovili. Končno sem se vseeno odločil, da se vrnem v srebrne rudnike, v katerih sem že delal. Od Midvillia sem potoval peš v višje hribe. S seboj sem imel dovolj jedil in se ni bilo treba bati, da bom lačen. To sem že pred odhodom vedel, da v hribih ni restavracije na vsakih par korakov kakor v mestu, zato sem se z jestvinami založil. Končno sem dospel na cilj in spoznal, da sem še korenjak, ki ga ne upogne vsaka ovira. Preko visokih zametov in debelih snežnih plasti, v katere sem se udiral, sem srečno končal svojo trnjevo pot in dospel do rudnika.

Se isti večer sem govoril z delovodjem in mu povedal vse in kako sem imel slabo pot. Delovodja se je zelo začudil mojemu potovanju ter mi je rekel, da se lahko štejem srečnega, ker nisem omagal in dal priliko volkovom, da bi me požrli. Naslednji dan me je že poslal na delo v rudnik in povedal, kaj imam delati. Dobil sem delo, kakršno sem že prej opravljal — potiskal sem jamske vozičke in odvažal rudo. To delo je bilo lahko, znatno lažje nego v tovarnah, v katerih sem že delal.

XVIII

Po svojem prihodu sem ostal dva tedna pri tistem delu, potem pa sem dobil nekega Ličana za tovariša in sva skupaj delala v enem prostoru. On je imel dovolj izkušenj, kajti delal je že v raznih krajih, v srebrnih in tudi v bakrenih rudnikih. Delo ni bilo kontraktno, zato sva delala zmerno in previdno. Ličan je vrtal luknje s strojem na stisnjen zrak in razstreljal kamenje. Luknje je vrtal okoli tri čevlje globoko, v katere je nasul eksplozivne snovi in nato razstrelil. Tako je Ličan menil pripravljati delo, ki sem potem nalagal kamenje v vozičke in ga odvažal v strelnik. Ličan je pa le toliko lukenj zavrtal in razstrelil, da sem jaz lahko izvršil delo za njim in oba sva imela lahko delo. Ličan je imel dnevno plačo \$5.75, jaz kot njegov pomagalec pa \$5.25.

(Dolje prihodnjič.)

Agitirajte za Prosveto!

B. Traven:

PASJA KUPČIJA

(Prevedel Talpa)

(Nadaljevanje in konec.)

"Kar se Feliciane, moje hčere tiče," je znova povzel, "bo še izborna kuharica. To vam pri-segam pri Kristovem telesu. Saj ne zahteva mnogo plače. Šest pezo na mesec. In dobro kuha in za vsako delo prime. Tudi ušla vam ne bo. Seveda, tri peze mi morate naprej plačati, sicer je ne bo. Mnogo sem moral zanjo izdati. Če mi plačate na roko tri peze, pa jo pošljem k vam. Je prav dobra delavka."

"Ne," sem rekel, "treh pezo vam ne dam. Feliciane sploh ne poznam in tudi ne vem, ali bi hotela delati. Če pa mislite, da je dobra kuharica, jo vzamem mesec dni na poizkušnjo. Toda naprej ne bom nič plačal. Po desetih dnevih bo dobila dve pezi in po naslednjih desetih dnevih zopet dve pezi. Mnogo dela itak ne bo imela, jaz sem pa tudi ves dan na nji-vi."

"Vse to prav dobro vem," je rekel Felipe, "sicer bi tudi ne delala za šest pezo, potem bi morala dobiti najmanj sedem pezo. Torej mi ne boste plačali dveh pezo na roko, senjor?"

"Ne."

"Morda pa vsaj pezo," senjor. Pomislite samo malo, peza je vendar nekaj prav majhnega, je samo majhen denarček. To mi boste vendar dali na roko. Feliciana pa zna tudi prav lepo prati. To zna res, pa tudi z mastjo varčuje, kadar kuha. Za nekaj centavov vam bo skuhala prav dobro kosilo. Za eno pezo, čakajte malo, torej za eno pezo vam skuha dvajset comidas, le pomislite, kar dvajset kosil. Ali veste, koliko zahteva senjora Porraas na svoji fondi za eno samo kosilo? Ne, tega ne veste. Zato pa vem jaz, Jacinto mi je pravil: za eno samo kosilo zahteva pet in trideset centavov. Iz tega denarja vam nakupa Feliciana več kakor dvanajst kosil."

Medtem ko preje nisem nikoli pomislil na kuharico, mi je med tem dolgim pogovorom polagoma le prišlo na um, da kuharico brezpogojno potrebujem. Odzvela bi mi mnogo dela in tako bi utegnil svoje misli usmeriti kam drugam kakor pa na domače delo, ki me je veljalo mnogo časa. Zato sem končno dejal: "Dobro, bom pa najel Feliciano za kuharico."

"Dobro sem vedel, da potrebujete kuharico, senjor," je rekel Felipe s preudarno gotovostjo. "Nu, sedaj pa le pomislite, ali se ne spodobí, da mi daste vsaj eno pezo za predujem na plačilo?"

Felipe je imel v bistvu prav, sem si mislil. Povsod je v navadi, da se da nekaj na roko, kadar najemate delavca. Se celo, če kupujete osla ali kozo, plačaš nekaj naprej, tem bolj pa se to spodobí, če najemate človeka za delo. Radi preselivce ima vsak človek nekaj stroškov.

"Dobro, dam vam pezo kot predujem na plačo, ki jo bo prejela Feliciana. Pač pa morate Feliciano že takoj danes poslati k meni, da mi že danes skuha kosilo."

"Takoj vam pošljem Feliciano," je dejal Felipe in je pri tem napravil tak obraz, kakor bi njegovi poštenosti ne zaplajal: "kar takoj ji bom naročil, naj odide k vam. Pomagal ji bom zložiti obleko in čevlje v vrečo, samo da bo hitreje odšla."

Stopil sem v hišo in mu prinesel pezo. Pezo sem izročil Felipeju in mu še enkrat naročil: "Torej le pošljite Feliciano k meni in ji sporočite, da jo bom počakal kar doma in zato ne bom odšel na polje."

Felipe je vzel pezo, rekel: "Muchas gracias, senjor!" spravil pezo v žep, se obrnil in stopil nekaj korakov.

Ko je napravil približno deset korakov, je obstal, se znova okrenil in se vrnil.

Stopil je k psom, ki so se igrali, zgrabil je malega psa, ki ga je bil prej izbral, in je dejal: "To je vendar tisti psiček, ki zna tako lajati, kajne, senjor?"

"Da," sem prikimal, "to ti je tisti tič, ki bo nekoč prav gotovo

Shika kaže poslopje v slumskem distriktu New Yorka. Pralna vlada je že pred meseci naznanila, da bo pričela pod slume, toda doslej še ni podzvela akcije.

kakemu banditu pošteno pome-ril hlače."

"Saj se mu tudi vidi," je dejal in si vgnezdil psička v naročje.

"Kaj pravite, senjor, koliko bo ta majhen psiček veljal? Saj ne tehta niti kile."

"Veljal bo pezo; od tega ne morem prav nič popustiti."

"To je pa lep denar za tako majhnega psa. Kar nič ne vem, kako naj to napravim. Toliko denarja za tako majhnega psa. Dobro, senjor, pa naj bo: dam vam pezo za psa. Ne verjamem pa, da bi bil toliko vreden."

Nato je dolgo brskal po žepu in je končno izvlekel iz njega imajo pezo.

"Tu je peza, senjor, za malega psička," je rekel. "Psa sem torej od vas kupil. Adios, senjor!"

In odšel je, s psom v naročju. Čakal sem na Feliciano. Toda ni prišla. Do njenega doma je bilo približno petnajst minut, sedaj sem čakal nanjo že tri ure. Na polje tudi nisem mogel, ker bi vendar utegnila medtem priti in bi me potem ne našla doma. Končno sem odšel v vas.

Ko sem prispel do Felipeve koče, se je Felipe igral s psom. Stopil sem bliže, delal pa se je, kakor bi prav nič ne vedel, čemu sem prišel.

"Čujte, Felipe," sem mu kar brez uvoda dejal. "Saj ste mi vendar obljubili, da mi boste Feliciano takoj poslali."

"Seveda sem obljubil," je nebržno priznal, "in kar obljubim, tudi zmeraj izpolnim. Feliciano sem takoj poslal k vam."

"Toda doslej še ni prišla."

"Ne morem pomagati," je dejal in skomignil z rameni, "Feliciano sem takoj poslal k vam. Toda ona ni marala oditi. Prav nesramno mi je zabrusila: 'Ti mi nimaš pravice zapovedovati!'" Kaj naj človek napravi? Jaz sem jo takoj poslal k vam."

"Torej potem pa Feliciana ne mara k meni za kuharico," sem rekel.

"Jaz sem jo takoj poslal k vam, kakor sem obljubil, sem namreč poštenjak."

Felipo je to kar naprej ponavljal in o drugem ni maral nič slišati.

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerno, enolično dele prave

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4904
CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ostrega pojasnila.

Izkušnje slovenskega priseljenca

Piše Frank Kroll

(Nadaljevanje.)

Par mesecev je že preteklo, kar sem bil prišel nazaj v Mar-celine. S Frankom Boričem sva se začela pogovarjati, da bo treba iti kam za delom. Njega ni veselilo, da bi šel nazaj v Detroit. Rekel je, da je sit priganjstva v Fordovih tovarnah, čeprav plačujejo do \$6 na dan. Svetoval mi je, naj začneva s kuhanjem prepovedane pijače, ker bo nama butlegarska obrt prinesla dosti denarja. Jaz sem bil zadovoljen in sklenila sva, da odpotujemo v Salt Lake City, Utah. Kakor rečeno, tudi storjeno. Poslovila sva se od stare ženice, pri kateri sva bila na stanovanju in od drugih znancev ter odpotovala na zapad. Po dolgi vožnji sva končno dospela v mormonsko mesto Salt Lake City. Dospelvi v mesto sva dobila sobo v hotelu Liberty, plačala zahtevano vsoto, nato sva se pa podala po mestu in opazovala, kje bi se dala dobiti primerna hiša v najem, v kateri bi začela z obrtjo.

Po kratkem opazovanju in iskanju sva našla neko hišo s tremi sobami in jo vzela v najem. Gospodar je zahteval šest najst dolarjev najemnine za me-

sec dni. Plačala sva mu za en mesec naprej, nato sva šla še po drugih opravkih. V neki trgovini s starino sva kupila potrebno pohištvo, seveda le opremo, ki je bila nujno potrebna. Peč sva kupila novo in sicer tako na petrolej z dvema gorilnikoma. Vse to sva si dala odpeljati v hišo, ki sva jo vzela v najem. Ko sva si kupila te stvari, je bilo treba iskati butlegarsko opremo. V neki trgovini sva kupila deset petdesetgalonskih sodov ter jih dala odpeljati na najin novi dom. Potem je bilo treba nabaviti potrebno zmes, da sode napolniva. Kupila sva precejšnje število bušiljev z drobljene koruze, par sto funtov ru-javega sladkorja in par funtov kvasa. S to mešanico sva napolnila prazne sode in jih zalila z vodo, da se je roba kisala. To brozgo sva hotela prekuhati in spremeniti v pekočo tekočino, ki se je v mestu prodajala na de-belo po osem do trinajst dolar-jev galon. Cena butlegarskemu zganju v hribih je bila še višja, ker je bilo več truda predno se ga je spravilo v tiste kraje. Nabavila sva potrebno mešanico, ki se je že "pacala" v številnih sodih. Kotel sva naročila od ne-

kega rojaka iz Minnesote ter ga v kratkem času prejela ter zanj plačala okrog \$38. Kotel je bil seveda cenejši, toda nabralo se je bilo dosti stroškov s pošiljanjem. Ko sva enkrat imela kotel na domu, je bilo vse v redu za kuhanje prepovedane pijače. Samo čakati je bilo treba nekaj dni, da je bila brozga v sodih pripravljena za kuhanje.

Naročila sva tudi pol tone premoga, in ko ga je voznik pripeljal, sva mu ukazala, naj ga razloži v barako zadaj za hišo. Baraka je bila vsa razkopana in sploh strehe ni imela.

Večkrat sva šla v prometni del mesta in se zamudila večasih tudi pozno v noč. Ko se neke noči vrneva domov, sem opazil, da je premog izginil. Neznani uzmovci so ga ukradli. Izustila sva nekaj gorkih besed na račun tatov, toda s tem nama ni bilo nič pomagano. Jezo sva le nekoliko ublažila, ampak premoga nisva dobila nazaj.

Naslednji dan sva naročila drugi voz premoga, toda ga nisva dala več razložiti v barako, pač pa sva ga spravila v hišo. Nekaj sva ga shranila pod posteljo in nekaj v kuhinjo, samo da nama ni preveč prostora vzela. Ko sva imela premog spravljen v hiši, sva bila brez skrbi.

V najeti hiši sva živovarila in si pečala, čestokrat sva pa tudi obiskala znanega rojaka-butle-

garja, kamor sem že prej zahajal. Dnevi so nama hitro potekali in prav kratkočasno je bilo v družbi, ki se je shajala pri rojaku. Rozika, katero sem že omenil v tem spisu, je pridno stregla v "gostilni" in natakala male kozarčke in jih podajala gostom. Borič se je kmalu zaljubil v njo, kajti Rozika se je znala kretati na take načine, da je goste pritegnila nase in jim čimveč prodala pijače. S svojim vedenjem je hotela tudi Boriča bolj pritegniti, da bi trošil za pijačo, toda Borič ni bil pijanec in slični triki so mu bili že znani. On se je enostavno zaljubil vanjo, kar je bilo za Roziko še večji uspeh. Borič je pravočasno ugotovil, da se je vjel na limanice in zato ga je trenutno vsa ljubezen minila.

Na najino brozgo, ki se je močila in "pacala" v sodih, je bilo treba čakati več dni. Bilo je v zimskih dneh in mešanica v sodih se ni hotela tako hitro izpremeniti v alkohol. Baš pred dnevom, ko sva mislila začeti s kuhanjem, so v najini odsotnosti vdrl v hišo možje postave, zaplenili so mešanico in jo odpeljali na smetišče. Ko sva se vračala domov in opazila polno ljudi okrog hiše, nisva hotela iti naravnost v roke policiji. Od daleč sva opazovala njeno početje, ko je razbijala opremo in pohištvo. Boljše obleke na sredo nisva imela doma, kajti nadejala sva se, da se kaj takega lahko pripeti, zato sva jo hranila pri nekem krojaču v mestu.

Po razdejanju najinega doma sva šla nazaj v mesto ter si najela sobo v hotelu. Po razgovoru sva prišla do prepričanja, da se je treba lotiti poštenega dela, ker v začetni butlegariji ni bilo sreče. Obratno sva vrgla v stran nekaj denarja še prej, ko sva napravila kakšen dobiček. Potem sva se razšla. Borič je imel namreč sestro, ki je z možem živela nekje v Idaho. Jaz sem še ostal v mestu in stikal po pisarnah, da si najdem kakšno delo. Parkrat sem šel vprašat za delo v neko rudniško pisarno, pa so me vselej odslovili. Končno sem se vseeno odločil, da se vrnem v srebrne rudnike, v katerih sem že delal. Od Midvillia sem potoval peš v višje hribe. S seboj sem imel dovolj jedil in se ni bilo treba bati, da bom lačen. To sem že pred odhodom vedel, da v hribih ni restavracije na vsakih par korakov kakor v mestu, zato sem se z jestvinami založil. Končno sem dospel na cilj in spoznal, da sem še koren